

## Section: Politics and Sociology

DOI 10.70286/EOSS-05.01.2026.012.162-171

# МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

**Чеснокова С.О.**

студент бакалавр

**Бабіна В.О.**

к.п.н., доцент

Кафедра міжнародних відносин та права  
Національний університет «Одеська політехніка»  
Україна

**Актуальність теми.** Міграційна політика ЄС є ключовим напрямом спільної політики через свою складність і стратегічне значення. Сучасні процеси в Європі визначаються економічними, політичними, соціальними та гуманітарними чинниками. Союз реагує на потоки трудових мігрантів, збільшення числа біженців і претендентів на притулок, демографічні зміни та проблеми інтеграції. Тема набуває особливої актуальності через дестабілізацію на Близькому Сході, війну проти України та дискусії щодо безпеки, прав людини й розподілу відповідальності. Аналіз механізмів міграційної політики дозволяє оцінити європейські тенденції та ефективні підходи до управління міграцією.

**Мета дослідження.** є аналіз практичних механізмів реалізації міграційної політики Європейського Союзу, а також виявлення основних проблем і перспектив її розвитку.

**Об'єкт дослідження:** міграційна політика Європейського Союзу як система регулювання міграційних процесів на наднаціональному рівні.

**Предмет дослідження:** механізми, принципи, інституційні структури та напрями реалізації міграційної політики ЄС.

**Методи дослідження.** У роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: аналітичний, системний, порівняльний, історико-логічний, інституційний та метод контент-аналізу нормативно-правових документів ЄС.

**Основні цілі та принципи міграційної політики Європейського Союзу.** Міграційна політика Європейського Союзу є важливою складовою європейської інтеграції та спрямована на забезпечення контрольованого й безпечного переміщення осіб у межах спільного простору свободи, безпеки й справедливості. Вона має комплексний характер і охоплює регулювання кордонів, надання притулку, управління міграційними потоками, інтеграцію мігрантів і співпрацю з третіми країнами. Формування спільної міграційної політики відбувалося поступово — від Шенгенської угоди до Амстердамського

договору 1997 року та подальших стратегічних документів, зокрема Гаазької і Стокгольмської програм та Нового пакту про міграцію і притулок 2020 року [18, с. 240].

Ключовою метою міграційної стратегії ЄС є поєднання безпеки з дотриманням гуманітарних зобов'язань і прав людини, закріплених у Хартії основних прав ЄС, що дозволяє узгодити національні інтереси держав-членів із спільними європейськими цінностями. Водночас Європейський Союз розглядає міграцію як інструмент економічного розвитку, розвиваючи програми легальної трудової міграції для подолання дефіциту робочої сили в ключових секторах економіки [22].

Важливим напрямом міграційної політики ЄС є інтеграція мігрантів на засадах соціальної інклюзії та рівності, що сприяє стабільності мультикультурних суспільств і зменшенню соціальної напруги. Одночасно ЄС приділяє значну увагу боротьбі з нелегальною міграцією та торгівлею людьми, зокрема через діяльність Frontex і відповідні директиви. При цьому політика Союзу поєднує правозастосовні та превентивні заходи, включно зі співпрацею з країнами походження мігрантів і розвитком міжнародного партнерства у сфері безпеки [8, с. 3].

Принцип спільної відповідальності є базовою засадою міграційної політики ЄС і передбачає участь усіх держав-членів у реалізації спільних рішень, незалежно від рівня міграційного тиску. Його значення особливо зросло під час кризи 2015–2016 років, коли було запроваджено механізм перерозподілу біженців. Основою цього підходу є солідарність і взаємна довіра, що реалізуються через фінансову підтримку, охорону кордонів, обмін інформацією та спільне реагування на кризи [10, с. 76].

Дотримання прав людини є невід'ємним елементом міграційної політики ЄС і ґрунтується на Женевській конвенції 1951 року та Європейській конвенції з прав людини. Це включає гарантії права на притулок, заборону колективного видворення, захист від катувань і справедливий розгляд заяв на міжнародний захист [10, с. 74].

Важливим принципом є співпраця з третіми країнами, оскільки міграційні виклики не можуть бути вирішені лише в межах ЄС. Союз укладає партнерські угоди з країнами походження і транзиту мігрантів, спрямовані на розвиток, боротьбу з бідністю та розширення легальних можливостей міграції [17, с. 163].

Новий пакт про міграцію та притулок 2020 року закріплює оновлену модель управління, що базується на гнучкості, солідарності та ефективності й передбачає прискорення процедур притулку, участь усіх держав-членів у перерозподілі біженців та спільний підхід до повернення нелегальних мігрантів.

Таблиця 1.1 Основні цілі та принципи міграційної політики Європейського Союзу

| № | Ціль / Принцип                                   | Зміст                                                   | Практична реалізація                               |
|---|--------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
| 1 | Забезпечення безпечної та впорядкованої міграції | Регулювання в'їзду, транзиту та перебування мігрантів   | Візова політика, контроль кордонів, робота Frontex |
| 2 | Захист прав людини                               | Дотримання міжнародних гуманітарних стандартів          | Програми притулку, заборона дискримінації          |
| 3 | Солідарність і спільна відповідальність          | Розподіл навантаження між державами-членами             | Квоти на прийом біженців, спільне фінансування     |
| 4 | Економічна ефективність                          | Використання міграції для підтримки ринку праці         | «Блакитна карта ЄС», трудові угоди                 |
| 5 | Інтеграція та соціальна інклюзія                 | Підтримка адаптації мігрантів у приймаючих суспільствах | Курси мови, програми освіти, культурні ініціативи  |
| 6 | Партнерство з третіми країнами                   | Спільне управління міграційними потоками                | Двосторонні угоди, міжнародна співпраця            |

Таблиця 1.1 систематизує головні цілі та принципи, які визначають сучасну міграційну політику Європейського Союзу.

Міграційна політика ЄС має динамічний характер і змінюється під впливом нових викликів, зокрема вторгнення Росії в Україну, енергетичної кризи та кліматичних змін, що впливають на міграційні потоки. У цих умовах ключового значення набувають гнучкість і швидкість реагування. Перспективним напрямом є впровадження цифрових технологій управління міграцією, зокрема інтегрованих баз даних і біометричних систем, що підвищують безпеку та прозорість, але потребують дотримання стандартів захисту персональних даних [5,с.10].

Отже, цілі та принципи міграційної політики ЄС спрямовані на поєднання безпеки, солідарності та гуманізму й формують основу ефективної системи управління міграцією, здатної відповідати сучасним глобальним викликам.

**Практичні аспекти реалізації міграційної політики ЄС.** Інституційна система управління міграцією в ЄС є багаторівневою та об'єднує наднаціональні, міжурядові й національні органи, які забезпечують формування, координацію та контроль міграційної політики. Провідну роль відіграє Європейська комісія, що ініціює законодавство, координує дії держав-членів і контролює виконання нормативних актів, зокрема через Генеральний директорат з питань міграції та внутрішніх справ [4].

Законодавчі рішення ухвалюють Європейський парламент і Рада ЄС у межах спільної процедури, поєднуючи захист прав людини з інтересами безпеки держав-членів. Координацію охорони зовнішніх кордонів здійснює Frontex, який із 2021 року має розширені повноваження, включно зі створенням власного прикордонного корпусу [27].

Важливу роль відіграє Європейське агентство з питань притулку, що сприяє уніфікації процедур надання міжнародного захисту. Фінансування міграційної політики здійснюється, зокрема, через Фонд притулку, міграції та інтеграції (AMIF), бюджет якого на 2021–2027 роки перевищує 9,9 млрд євро. Стратегічні

напрями політики визначає Європейська рада, яка ухвалює ключові рішення щодо реформування системи притулку, зміцнення кордонів і співпраці з третіми країнами [5,с.12].

Таблиця 1.2 Основні інституції Європейського Союзу у сфері міграційної політики

| № | Інституція             | Основні функції                                  | Приклади діяльності                        |
|---|------------------------|--------------------------------------------------|--------------------------------------------|
| 1 | Європейська комісія    | координація дій, контроль за імплементацією      | Розробка Нового пакту про міграцію (2020)  |
| 2 | Європейський парламент | Законодавча діяльність, демократичний контроль   | Прийняття директив щодо прав мігрантів     |
| 3 | Рада ЄС                | Затвердження рішень, міжурядова співпраця        | Механізми розподілу біженців між країнами  |
| 4 | Frontex                | Охорона зовнішніх кордонів, координація операцій | Операції «Poseidon», «Themis», «Triton»    |
| 5 | EUAA                   | Стандарти притулку, технічна допомога            | Навчання персоналу служб з притулку        |
| 6 | AMIF                   | Фінансування спільних проєктів                   | Програми інтеграції та адаптації мігрантів |

Таблиця 1.2 відображає основних інституційних акторів, які забезпечують функціонування системи міграційного управління ЄС.

Взаємодія держав-членів ЄС ґрунтується на принципах колективної відповідальності та взаємної підтримки. Обмін інформацією про міграцію здійснюється через систему Eurodac, яка дозволяє визначити відповідальну за розгляд заяви державу відповідно до Дублінського регламенту. Управління кордонами забезпечується Інтегрованою системою управління кордонами у взаємодії з Schengen Information System, що сприяє контролю міграційних процесів і дотриманню правил. Координацію також посилюють спеціалізовані платформи за участю держав ЄС, Європейської комісії та експертів, які аналізують міграційні процеси й розробляють спільні рекомендації у кризових ситуаціях [9].

Таблиця 1.3 Основні інструменти міждержавної співпраці у сфері міграційної політики ЄС

| № | Механізм / Система                 | Призначення                                                     | Практичний результат                        |
|---|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| 1 | Дублінський регламент              | Визначення держави, відповідальної за розгляд заяви на притулок | Уніфікація процедур, запобігання дублюванню |
| 2 | Eurodac                            | База даних відбитків пальців заявників притулку                 | Ідентифікація осіб, обмін інформацією       |
| 3 | SIS (Schengen Information System)  | Контроль осіб, яким заборонено в'їзд                            | Підвищення рівня безпеки в Шенгенській зоні |
| 4 | IBM (Integrated Border Management) | Координація дій з охорони кордонів                              | Узгодження стандартів контролю              |
| 5 | EU-LISA                            | Управління інформаційними системами ЄС                          | Підтримка технічної інфраструктури          |
| 6 | EASO/EUAA платформи                | Координація дій служб притулку                                  | Обмін найкращими практиками                 |

Таблиця 1.3 систематизує провідні інструменти міждержавної співпраці, що забезпечують ефективність реалізації міграційної політики.

Важливою складовою інституційного механізму ЄС є співпраця з міжнародними організаціями, зокрема МОМ, УВКБ ООН і МОП, у межах програм з переселення мігрантів, гуманітарної допомоги та захисту трудових прав. Реалізацію рішень ЄС на національному рівні забезпечують міграційні органи держав-членів, які взаємодіють через європейські платформи обміну інформацією та досвідом. Розвивається й регіональна співпраця, зокрема серед держав зовнішніх кордонів ЄС, прикладом чого є Середземноморський діалог. Попри ефективність цієї системи, сучасні глобальні виклики потребують посилення координації, особливо у сфері повернення нелегальних мігрантів і розподілу відповідальності між державами-членами [7, с.3-4].

Одним із ключових напрямів міграційної політики ЄС є розвиток партнерств із третіми країнами в межах Глобального підходу до міграції та мобільності 2011 року. Такі партнерства передбачають фінансову й технічну підтримку в обмін на співпрацю з контролю міграційних потоків і реалізуються, зокрема, з країнами Північної Африки, Близького Сходу, Балкан та Східного партнерства. Україна бере участь у відповідних проєктах ЄС, що сприяє вдосконаленню міграційного управління та гармонізації законодавства [11].

Важливе місце посідає координація інформаційних систем ЄС, зокрема Entry/Exit System, Visa Information System та ETIAS, які забезпечують контроль на зовнішніх кордонах і зниження ризиків нелегальної міграції.

Таблиця 1.4 Основні інформаційні системи ЄС у сфері управління міграційними потоками

| № | Система                       | Основне призначення                                     | Використання державами-членами                         |
|---|-------------------------------|---------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| 1 | EES (Entry/Exit System)       | Фіксує дати в'їзду та виїзду громадян третіх країн      | Контроль за дотриманням термінів перебування           |
| 2 | VIS (Visa Information System) | Зберігає біометричні дані заявників на візу             | Спрощує перевірку ідентичності та запобігає шахрайству |
| 3 | ETIAS                         | Попередня авторизація для безвізових подорожуючих       | Аналіз ризиків до прибуття особи на кордон             |
| 4 | Eurodac                       | База даних відбитків пальців шукачів притулку           | Визначає державу, відповідальну за розгляд справи      |
| 5 | SIS II                        | Обмін даними про небажаних осіб або викрадені документи | Підвищення рівня безпеки в межах Шенгенської зони      |

Таблиця 1.4 демонструє, що ЄС створив інтегровану систему цифрового контролю.

Одним із важливих напрямів діяльності ЄС є проведення спільних зовнішньополітичних місій, зокрема в Лівії, Нігері та Туреччині, спрямованих на стримування нелегальної міграції, підготовку сил безпеки та протидію торгівлі

людьми. Водночас ці ініціативи піддаються критиці правозахисних організацій через можливі порушення прав шукачів притулку.

Реалізацію таких заходів забезпечують фінансові інструменти ЄС, зокрема AMIF та Інструмент сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва, який фінансує міграційні проєкти за межами Союзу. Так, у 2022 році через NDICI понад 1,3 млрд євро було спрямовано на підтримку африканських держав, що приймають біженців [2, с.318].

Таблиця 1.5 Основні фінансові інструменти Європейського Союзу у сфері міграції

| № | Фонд / Інструмент                            | Цільове спрямування                                    | Обсяг фінансування (2021–2027)    |
|---|----------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------|
| 1 | AMIF                                         | Притулок, інтеграція, боротьба з нелегальною міграцією | 9,9 млрд євро                     |
| 2 | NDICI (Global Europe)                        | Міграційні програми у третіх країнах                   | 79,5 млрд євро (загальний бюджет) |
| 3 | ISF (Internal Security Fund)                 | Підтримка охорони кордонів і безпеки                   | 1,9 млрд євро                     |
| 4 | BMVI (Border Management and Visa Instrument) | Управління візами та контроль кордонів                 | 6,2 млрд євро                     |
| 5 | Emergency Assistance Instrument              | Реагування на кризові ситуації                         | 1 млрд євро                       |

Таблиця 1.5 узагальнює фінансові ресурси, які ЄС спрямовує на реалізацію спільної міграційної політики.

Практична реалізація міграційної політики ЄС здійснюється через розподіл зобов'язань між державами-членами. Під час міграційної кризи 2015 року було запроваджено тимчасовий механізм квотування, який згодом трансформувався у концепцію «гнучкої солідарності», що дозволяє країнам обирати форми участі — прийом мігрантів, фінансову або технічну підтримку. Посиленню співпраці сприяють спільні навчальні програми для прикордонних і міграційних служб, які реалізуються за участю Frontex Academy, EUAA Academy та Європейського коледжу безпеки й оборони [14, с.12].

Важливу роль відіграє застосування аналітичних і прогнозних інструментів. Frontex, Евростат і Європейська міграційна мережа аналізують міграційні тенденції, демографічні та кліматичні чинники, що дозволяє коригувати політику в довгостроковій перспективі. Паралельно ЄС розвиває комунікаційні платформи, зокрема EU Immigration Portal, з метою інформування громадськості та протидії дезінформації [26].

Міграційна політика ЄС у XXI столітті стикається з серйозними викликами, пов'язаними з війнами в Сирії, Афганістані, Україні та нестабільністю в Північній Африці. Це призвело до нерівномірного навантаження на прикордонні держави, зокрема Італію, Грецію та Іспанію, і загострило дискусії щодо солідарного розподілу відповідальності, що підтверджує необхідність реформування спільної системи притулку [15, с.5].

Одним із ключових напрямів залишається інтеграція законних мігрантів у соціально-економічне життя, попри наявність бар'єрів, таких як дискримінація та мовні труднощі. Поряд із цим ЄС протидіє нелегальній міграції та діяльності кримінальних мереж через координацію операцій Frontex. Водночас міжнародні організації наголошують на необхідності збереження балансу між безпекою та правами людини, особливо в умовах зростання популізму та кліматичних загроз, які до 2050 року можуть спричинити масові переміщення населення [16,с.6].

Суттєвим викликом є також дезінформація щодо мігрантів, яка підживлює ксенофобські настрої. У відповідь ЄС реалізує інформаційні кампанії, спрямовані на формування об'єктивного сприйняття міграції. Перспективи розвитку політики пов'язані з розширенням партнерств із транзитними країнами, підтримкою сталого розвитку та цифровізацією міграційного управління, включно з використанням електронних баз даних, біометричних систем і аналітичних інструментів [23].

Таблиця 1.6 Виклики та перспективи розвитку міграційної політики ЄС

|                                                 |
|-------------------------------------------------|
| Виклики                                         |
| Геополітичні конфлікти та війни                 |
| Нерівномірне навантаження між державами-членами |
| Інтеграція мігрантів у суспільство              |
| Нелегальна міграція                             |
| Антиімміграційні настрої та дезінформація       |
| Кліматична міграція                             |
| Технологічні виклики                            |

Таблиця 1.6 описано комплексний підхід ЄС до подолання сучасних проблем у сфері міграції.

Міграційна політика ЄС постійно трансформується, поєднуючи безпеку, солідарність та права людини. Союз активно бере участь у міжнародних ініціативах, співпрацює з ООН і МОМ та долучається до Глобального пакту про безпечну, впорядковану та легальну міграцію, що дозволяє формувати цілісну політику з акцентом на партнерство з третіми країнами [29].

Пріоритетним напрямом є розвиток законних каналів міграції та легальної трудової міграції для подолання нестачі робочої сили в агросекторі, будівництві, сфері догляду та ІТ. Політика поєднує прикордонний контроль із програмами переселення і гуманітарними візами, мінімізуючи ризики нелегальної міграції [24].

Інтеграція мігрантів у соціокультурне та економічне життя країн ЄС підтримується освітніми, адаптаційними та міжкультурними програмами, що сприяє економічному розвитку й соціальній стабільності. Водночас політична роз'єднаність держав-членів, зокрема Вишеградської групи, ускладнює реалізацію єдиної політики [30].

Російсько-українська війна спричинила нову хвилю міграції: понад чотири мільйони українців отримали тимчасовий захист із доступом до праці, освіти та соціальних послуг, демонструючи солідарність ЄС. Розвиваються цифрові

системи управління міграцією, біометричні реєстри та штучний інтелект для моніторингу та прогнозування потоків, водночас підвищується увага до етики та захисту даних [25].

Важливим завданням є формування позитивного суспільного сприйняття міграції через публічну й культурну дипломатію, а також міграційну дипломатію з країнами походження, що дозволяє управляти потоками на ранніх етапах та знижувати вимушену міграцію [32].

Стратегічна перспектива політики ЄС полягає у створенні єдиної, гнучкої та гуманістичної системи управління міграцією, яка забезпечує баланс між безпекою, правами людини та економічними потребами держав-членів, гарантуючи стабільність і сталий розвиток у глобальному мобільному світі.

**Висновки.** Міграційна політика ЄС є багаторівневою системою, що поєднує законодавчі інструменти, адміністративні процедури, бюджетні ресурси та оперативні засоби. Її розвиток визначається внутрішніми процесами в державах-членах та зовнішніми факторами: демографією, потребами економіки, глобальними гуманітарними кризами та транскордонною мобільністю.

Інституційна структура передбачає розподіл компетенцій: Єврокомісія, Європарламент і Рада формують стратегію та законодавство; Frontex та EUBA — координацію та технічну підтримку; національні органи — виконання рішень. Системи Eurodac, EES, VIS, ETIAS та SIS забезпечують моніторинг, контроль і зменшення ризиків.

Практика показує ключові виклики: диспропорції навантаження, адаптація біженців, нелегальна міграція, вплив кліматичних і геополітичних чинників та інформаційні маніпуляції. Подальший розвиток передбачає партнерства з третіми країнами, цифровізацію процедур, розширення легальної міграції та вдосконалення механізмів солідарності й інтеграції.

У ході дослідження встановлено, що ефективність політики залежить від балансу між безпекою, гуманітарними стандартами та потребами ринку праці, узгоджених дій, оновлення законодавства, зміцнення інституцій і застосування сучасних технологій для прогнозування потоків.

ЄС демонструє гнучкість у реагуванні на глобальні процеси і прагне модернізувати політику. Подальша еволюція спрямовуватиметься на створення відкритої, керованої та передбачуваної системи, яка забезпечує захист прав людини, безпеку та соціально-економічну стійкість європейського простору.

### Список використаних джерел

1. Адамик В., Стахова Н. Трансформація європейської міграційної політики в умовах глобальних і регіональних викликів // Вісник економіки. 2022. Вип. 3. С. 137–151. URL: <https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/htneu/article/download/1381/1505/2828>
2. Буга Г. С., Буга В. В. Європейський досвід формування міграційної політики та його значення для України в умовах воєнної агресії // Law and Safety. № 7/2025. УДК 342.7:355.48:327(477). URL: [http://lsej.org.ua/7\\_2025/73.pdf](http://lsej.org.ua/7_2025/73.pdf)

3. Дручек О. В., Яра О. С., Глобенко І. О. Міграційні процеси та міграційна політика у державах-членах ЄС: історія, сучасні тенденції правового регулювання // Науковий вісник Переяславського державного університету. 2024. С. 7–10. URL: [http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2\\_2024/41.pdf](http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2024/41.pdf)
4. Європейської комісії: Міграційна політика та притулок. 2025. URL: [https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-displaced-people-ukraine\\_uk](https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-displaced-people-ukraine_uk)
5. Звіт про ситуацію у сфері надання притулку 2025 року / Агентство Європейського Союзу з питань надання притулку (EUAA). Люксембург: Відділ публікацій офіційних видань Європейського Союзу, 2025. URL: [https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2025-06/2025\\_Asylum\\_Report\\_Executive\\_Summary\\_UK.pdf](https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2025-06/2025_Asylum_Report_Executive_Summary_UK.pdf)
6. Малиновська О. А. Міграційна політика: теоретичні підходи та напрями наукового аналізу // Демографія та соціальна економіка. 2018. № 2 (33). С. 31–36.
7. Макух В. В. Проблеми міграції у відносинах між країнами Магрибу та ЄС: досвід для України // Середземноморський діалог. URL: [https://chtyvo.org.ua/authors/Makukh\\_Vladlen/Problemy\\_mihratsii\\_u\\_vidnosynakh\\_mizh\\_krainamy\\_Mahribu\\_ta\\_ES\\_dosvid\\_dlia\\_Ukrainy.pdf](https://chtyvo.org.ua/authors/Makukh_Vladlen/Problemy_mihratsii_u_vidnosynakh_mizh_krainamy_Mahribu_ta_ES_dosvid_dlia_Ukrainy.pdf)
8. Механізми забезпечення міграційної безпеки в країнах ЄС. 2022. С. 202–207. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4311/4237>
9. Міграційні тенденції в ЄС зміняться у 2025 році: роль Eurodac, Schengen Information System, IBM та їхня взаємодія // ETIAS-info. 2025. С. 2–5. URL: <https://etias-info.com.ua>
10. Оснач О. Зміни міграційної політики Європейського Союзу (2015–2020 рр.) // Науковий вісник Національного авіаційного університету. 2025. Вип.1. С. 2–15. URL: <https://nam.kyiv.ua/files/publications/osnach.pdf>
11. Офіційний сайт Мінекономіки: Україна – участь у програмах ЄС, програми реадмісії, навчання прикордонників, обмін міграційними даними. 2025. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c47b2296-b71a-11ed-8912-01aa75ed71a1/language-uk>
12. Паламарчук К. В. Теоретичні основи міграційної політики. 2021.
13. Перевозник А. М. Міграційні процеси України в контексті Європейського міграційного простору : кваліфікаційна робота бакалавра / наук. кер. І. П. Мандрик ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2025. 77 с. URL: [https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/28196/1/perevoznuk\\_2025.pdf](https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/28196/1/perevoznuk_2025.pdf)
14. Пищуліна О. та ін. Вплив міграційних процесів на перебіг повоєнного відновлення України, міграційну політику ЄС та країн Східного партнерства. Київ, 2023. 265 с. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/10/25/2023-Pyshchulina-MIGRACIA.pdf>
15. Саракуца М. О., Петько О. С. Деякі аспекти міграційної політики Європейського Союзу в контексті війни в Україні // Юридичний науковий електронний журнал. Одеса, 2023. С. 1–4. URL: [http://lsej.org.ua/10\\_2023/153.pdf](http://lsej.org.ua/10_2023/153.pdf)

16. Семенець-Орлова І. А., Пилипченко О. О. Міграційна політика: поняття, сутність, методологія формування та економічні аспекти // Економіка. 2024. С. 1–8. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2024/No2/5.pdf>
17. Сердюк О. Ефективна реадмісія як мета міграційного партнерства між ЄС і третіми країнами // Громадська безпека. 2023. С. 162–165.
18. Сокурєнко В. А. Міграційна політика ЄС: сучасні парадигми // Вісник юридичних наук Ужгородського національного університету. 2021. Випуск 63. С. 235–245.
19. Сучасні виклики для міграційної політики: правові, освітні та історичні аспекти : матеріали II наук.-практ. круглого столу, Суми, 20 червня 2025 р. / ред. кол. : В. М. Завгородня, А. М. Куліш та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2025. 95 с.
20. Шкурат М. Є., Лісна В. Г. Міграційна політика Європейського Союзу: сучасні тенденції та напрями реформування // Модернізація економіки. 2023.
21. EconPol Forum 01/2025: A New Common Migration Policy for the EU. 2025.
22. Eurostat. Guide to statistics in European Commission development cooperation 2023 edition. Luxembourg, 2023. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/18183410/KS-GQ-23-013-EN-N.pdf>
23. European Commission. Migration and Home Affairs. Communication on a New Pact on Migration and Asylum. Brussels, 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0609>
24. European Labour Authority (ELA). Labour shortages and surpluses in Europe 2023: EURES report. Brussels, 2024. URL: <https://ela.europa.eu/en/publications/labour-shortages-and-surpluses-europe>
25. European Union Agency for Asylum. Asylum Report 2023. URL: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2023>
26. EU Immigration Portal URL: <https://ec.europa.eu/immigration/>
27. Frontex (European Border and Coast Guard Agency). 2023–2025. URL: <https://www.frontex.europa.eu/>
28. ICMPD. Migration Outlook 2025. URL: <https://www.icmpd.org/file/download/63373/file/ICMPD%2520Migration%2520Outlook%25202025.pdf>
29. International Migration Institute, University of Oxford. Mapping Global Migration Governance // IMI Working Papers. 2021. URL: <https://migrationinstitute.org/publications/mapping-global-migration-governance>
30. Inter-group Relations and Migrant Integration in European Cities / Eds. Ferruccio Pastore, Irene Ponzio. In: Changing Neighbourhoods. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-319-23096-2.pdf>
31. Scholten D., Penninx R. The Multilevel Governance of Migration and Integration Policies in Europe. Springer, 2016.
32. Triandafyllidou A., Gropas R. European Immigration: A Sourcebook. 2nd ed. London: Ashgate, 2014.